

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Анотация. Проведено дослідження наявних типових форм первинного обліку об'єктів прав інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, надано їх критичну оцінку. Запропоновано первинні документи з обліку нематеріальних активів, обґрунтовано їх необхідність для потреб бухгалтерського обліку.

Аннотация. Проведено исследование имеющихся типичных форм первичного учета объектов прав интеллектуальной собственности в составе нематериальных активов, приведена их критическая оценка. Предложены первичные документы по учету нематериальных активов, обоснована их необходимость для потребностей бухгалтерского учета.

Annotation. The article studies the existing typical forms of primary accounting of objects of intellectual ownership rights within intangible assets and gives their critical estimation. Primary documents on the intangible assets accounting are offered, their necessity for record-keeping is proved.

Ключові слова: нематеріальні активи, об'єкт права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, первинні документи, типові форми первинного обліку.

Однією з найважливіших проблем бухгалтерського обліку нематеріальних активів (НМА) є їх первинний облік, а саме: розробка первинної документації та вдосконалення наявної. У процесі організації обліку нематеріальних активів постає проблема, яку необхідно вирішити – це вибір бланків форм первинних документів.

На сьогодні наказом Міністерства України від 22.11.2004 р. № 732 затверджено типові форми первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів [1] – акт введення в господарський оборот, інвентарна картка обліку, акт вибуття (ліквідації), інвентаризаційний опис.

Проблемам первинного обліку нематеріальних активів приділяли увагу І. Бігдан, А. Грінко, Л. Крятова, І. Криштопа, В. Рудницький, С. Сажинець та С. Яремчук [2].

Мета дослідження – огляд наявних форм первинної документації з обліку нематеріальних активів, їх критична оцінка, надання рекомендацій щодо вдосконалення зазначених форм та розробка нових форм з первинного обліку НМА.

Завдання дослідження – визначити форми первинної документації з обліку нематеріальних активів, проаналізувати форми первинної документації з обліку нематеріальних активів та охарактеризувати їх.

Об'єктом дослідження є первинний облік нематеріальних активів.

Предметом дослідження є типові форми первинного обліку.

Усі операції, пов'язані з рухом об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, оформлюються первинними документами, які забезпечують правильність і своєчасність їх обліку.

Існують такі типові форми первинної облікової документації з обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів:

НА-1 "Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів";

НА-2 "Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів";

НА-3 "Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів";

НА-4 "Інвентаризаційний опис об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів" [2].

Акт введення (типова форма № НА-1) застосовується для оформлення операцій із введення в господарський оборот і використання окремих придбаних (створених) об'єктів права інтелектуальної власності. Акт заповнюється на основі технічної, науково-технічної та іншої документації (ліцензійний договір, авторський договір, патент тощо). В акті подається характеристика об'єкта права інтелектуальної власності, порядок його використання, особливості і переваги. Акт підписують члени комісії, які його складають, головний бухгалтер і затверджує керівник підприємства.

Інвентарну картку обліку (типова форма № НА-2) застосовують для аналітичного обліку об'єктів права інтелектуальної власності. Інвентарна картка ведеться в бухгалтерії на кожний об'єкт чи групу об'єктів права інтелектуальної власності, заповнюється в одному примірнику на підставі акта (типова форма № НА-1) [3].

Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності (типова форма № НА-3) застосовується для оформлення вибуття таких об'єктів при їх списанні (ліквідації). Акт складається у двох примірниках комісією, призначеною наказом (розпорядженням) власника або уповноваженого органу (посадової особи), який здійснює керівництво підприємством, підписується головою та членами комісії, особою, що була відповідальною за використання об'єкта права інтелектуальної власності, затверджується керівником підприємства чи особою, на те уповноваженою [3].

Інвентаризаційний опис (типова форма № НА-4) складається в одному примірнику для оформлення даних інвентаризації. При інвентаризації наявність в об'єкті права інтелектуальної власності встановлюється за документами, що були підставою для оприбуткування, або за документами, якими оформлені (тобто

підтверджуються) майнові права [2].

Крім чотирьох типових форм з обліку об'єктів прав інтелектуальної власності для ведення обліку нематеріальних активів Міністерством фінансів України запропоновано Відомість 4.3 аналітичного обліку нематеріальних активів [5].

Однак названа відомість 4.3 аналітичного обліку нематеріальних активів не зовсім пристосована для практичного використання, оскільки вона не має кореспонденції бухгалтерських рахунків; графи "Амортизація на початок місяця" та "Амортизація на кінець місяця" та визначення залишкової вартості об'єкта.

Ураховуючи перелічені зауваження, автором розроблений "Комплексний документ обліку нематеріальних активів", що буде заповнюватися бухгалтером щомісяця. Ця форма може застосовуватись для всіх видів НМА.

Проведене вивчення обліку об'єктів права власності, їх документального оформлення дозволило зробити такі висновки.

Величезну роль для отримання повної та достовірної інформації про нематеріальні активи відіграють первинні документи. Проте на сьогодні є лише чотири типові форми з обліку прав інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, які не охоплюють усі види нематеріальних активів, що, на думку автора, є суттєвим недоліком.

На сьогодні немає типових форм з обліку прав користування природними ресурсами і майном. Тому на практиці бухгалтери вимушені для цих видів нематеріальних активів пристосовувати типові форми з обліку основних засобів або розробляти власну документацію, що є дуже незручним, не сприяє уніфікації обліку та скороченню трудомісткості облікових робіт. Тому враховуючи цю ситуацію, автором розроблений "Комплексний документ обліку нематеріальних активів", який буде включати: нарахування амортизації та визначення залишкової вартості нематеріальних активів, набуття прав користування майном і природними ресурсами, вибуття прав користування майном і природними ресурсами.

У роботі були розглянуті типові форми первинної облікової документації з обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів. Відображення нематеріальних активів, як особливого виду об'єкта бухгалтерського обліку, повинно бути забезпечено документацією, яка б враховувала специфічні ознаки кожного з таких об'єктів. Вдосконалення первинного обліку нематеріальних активів повинно відбуватись у напрямках посилення змістового навантаження під час розроблення конкретної форми з метою забезпечити відображення всіх особливостей кожного об'єкта права інтелектуальної власності.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності в складі нематеріальних активів : Наказ Міністерства фінансів України від 22 листопада 2010 р. № 732 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.serch.ligazakon.ua. 2. Сажінець С. Й. Облік нематеріальних активів : навч. посібн. / С. Й. Сажінець. – Львів, 2010. – 241 с. 3. Алексеева А. В. Облік нематеріальних активів і малоцінних та швидкозношуваних предметів : навч. посібн. / А. В. Алексеева, Ю. В. Бакун. – К. : КДТЕУ, 2010. – 83 с. 4. Порядок застосування типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності в складі нематеріальних активів : Наказ Міністерства фінансів України від 22 листопада 2011 р. № 732 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. 5. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/go/z0860-99.